

Toespraak Marc Dullaert op congres Commissie Samson op 11 oktober 2012

Alleen gesproken woord geldt, embargo tot en met 11 oktober 15.35 uur

'Geen woorden maar daden'

De conclusies van het rapport 'Omringd door zorg, toch niet veilig' van de Commissie Samson zijn even duidelijk als schokkend.

Ik kan geen andere conclusie trekken als Kinderombudsman dan dat de Nederlandse Staat faalt en niet voldoet aan de internationale verplichting om de kinderen die onder haar hoede staan, te beschermen tegen seksueel misbruik.

Hierbij refereer ik aan Artikel 19 en 20 van het IVRK, bescherming van kinderen tegen mishandeling en verwaarlozing, alswel bescherming van kinderen buiten hun gezin kunnen we niet waarmaken.

Dit is niet nieuw; de Staat en de jeugdzorgsector lijken al jarenlang met dit probleem te worstelen.

Eerst maak ik even met u een korte terugblik op de recente geschiedenis en daarna vooruitblikken (hiervoor is geput uit tijdschrift voor kindermishandeling en diverse andere publicaties:

Nog geen tien jaar geleden ontstond het beeld dat jeugdzorg zich niet bekommerde om de veiligheid van kinderen. Zo werden we opgeschikt door de moorden op Rowena (het meisje van Nulde), Jessica (het Maasmeisje) en Savanna.

Allemaal kwetsbare kinderen die zorg kregen van Jeugdzorg-instellingen en toch niet veilig waren.

Het ministerie van Justitie startte 'beter beschermd' in 2005, zodat kindbeschermingsmaatregelen sneller en beter uitgevoerd zouden worden.

En het ministerie van VWS schreef in 2007 een 'actieplan aanpak Kindermishandeling (AAK), waarmee in 37 regio's een regionale aanpak kindermishandeling werd uitgerold (RAK).

Naast de eindverantwoordelijke ministeries reageerde ook de jeugdsector zelf (toen nog de MO-groep). En wel met een eigen project genaamd: Landelijk Actieplan Aanpak Kindermishandeling (LAAK).

Met dit LAAK-project moest de negatieve beeldvorming omgebogen worden. Het publiek kreeg daarom luid en duidelijk de boodschap dat de bescherming van kinderen de hoogste norm en eerste prioriteit was van de jeugdzorg instellingen. Of zoals LAAK hetzelf in de stukken verwoordde: "Wij bieden veiligheid tegen geweld waar anderen die niet kunnen garanderen".

De aftrap van LAAK was een landelijke conferentie, zoals nu ook vandaag!

LAAK had twee concrete projectdoelen:

Het eerste ging over het organiseren van een slagvaardige keten...

Het tweede was onderzoek doen naar de veiligheidsbeleving van kinderen in jeugdzorginstellingen. Het meetinstrument de veiligheidsbarometer en de gespreksmethodiek 'kunnen we ff praten' werd geïntroduceerd.

In het licht van de Commissie Samson vragen wij ons af hoe het met beide doelstellingen staat. Biedt de Jeugdzorg nu veiligheid waar anderen die niet kunnen garanderen?

Voor dit project; waarvoor de centrale coördinatie een bedrag van enkele tonnen was gereserveerd, is geen eindrapport te vinden. Het project lijkt nooit geëvalueerd te zijn.

Begrijp me goed ik fixeer me niet op papier, maar bij een zo'n ambitieuze doelstelling zou je kunnen verwachten dat er iets van een verantwoording terug te vinden is.

Wat hebben 'beter beschermd', 'RAAK' en 'LAAK' ons opgeleverd?

We zien dat met al deze projecten mogelijk veiligheid een belangrijk thema is geworden in de jeugdzorgsector.

Maar wat merken kinderen van deze (geprotocolleerde) veiligheid? Hebben de veiligheidsplannen ook echt geleid tot veiligere leefsituaties van kinderen?

Begin 2010 is er gekeken naar het gebruik van de veiligheidsbarometer. In die tijd woonden er 13000 kinderen in jeugdzorginstellingen; tot medio 2009 bleken slechts 14

jeugdzorginstellingen van de ongeveer 50 de barometer te hebben gebruikt.

Samengevat bleek dat veel jonge kinderen in leefgroepen zich onveilig voelden vanwege pesterijen en fysiek geweld van groepsgenoten.

De kinderen zelf stelden een reeks van concrete oplossingen voor zoals meer toezicht van meer personeel dat beter is opgeleid of meer groepsleiding vooral 's nachts!

Helaas schreef vrijwel geen enkele instelling na de gesprekken met kinderen verbeterprogramma's . Of deze veiligheidsbarometer in 2012 door meer instellingen gebruikt wordt, is dan bij de branche ook niet bekend.

Het komt allemaal erg vrijblijvend over. De ministeries van VWS en V&J leken hun eindverantwoordelijkheid voor het kwaliteitsbeleid overgedragen te hebben aan de jeugdzorginstellingen zelf. Die daar ieder voor zich invulling aangeven.

Ook ik moest als Kinderombudsman constateren dat met het Overheidsplan 'Actieplan Aanpak Kindermishandeling' 2008 – 2011 te weinig resultaat is geboekt.

Op 23 november 2011 schreef ik een brandbrief aan de Tweede Kamer op basis van het rapport van 32 organisaties over de grote zorg over de structurele aanpak van kindermishandeling waaronder seksueel geweld in

instellingen. In die brief heb ik gevraagd aan de overheid om meer regie te nemen en met duidelijke kwaliteits- en resultaatsdoelstellingen te komen, alswel deze te monitoren. Zo voerde maar een kwart van alle gemeente de preventieplannen door en dus 75% niet. Vrijblijvend konden zij dit doen, de overheid 'stimuleerde'.

Het resultaat was een nieuw actieplan en de Taskforce Kindermishandeling; waaronder ook seksueel misbruik valt, deze taskforce kreeg een aanjaagfunctie.

Het is nu bijna een jaar nadat de Taskforce werd aangekondigd, u begrijpt dat mijn verwachtingen hoog gespannen zijn. Ik hoop dat de taskforce met een concrete aanpak komt en zelf de handen uit de mouwen gaat steken.

Ik zie dat de overheid meer maatregelen treft zoals de per 1 oktober geopende hulplijn seksueel misbruik, de plannen om te komen tot een meldcode, het verplichten van de VOG. Allemaal stappen op de goede weg. Maar het ontbreekt nog steeds aan een stevige regie waarbij de overheid de touwtjes in handen neemt.

Ik zie telkens weer door de tijd heen een enorm gat tussen beleid en uitvoering ontstaan en de stapel met papieren tijgers groeit.

Blijkbaar zijn de resultaten van voorgaande onderzoeken niet schrijnend genoeg of hebben wij hier te maken met grote vrijblijvendheid van alle partijen, of erger nog handelingsonbekwaamheid? Nu vooruitkijkend in deze geschetste context en na de uitkomsten van de Commissie Samson zie ik een ijsberg op ons afkomen wanneer Jeugdzorg wordt overgeheveld in haar huidige staat naar 414 gemeenten, waarvan een groot aantal nog niet de kennis en kunde hebben om de Jeugdzorgtaak goed op zich te nemen. Ook het toezicht wordt versnipperd, als gemeenten deze taak op zich nemen.

Zoals al eerder betoogd, in mijn brief aan de Kamer van juni jongstleden en in mijn reactie op de Commissie Samson is nu een pas op de plaats gevraagd. Voordat de zorg wordt gedecentraliseerd naar de gemeenten moet het huis op orde zijn. Zowel bij Jeugdzorg als bij de gemeenten moeten de kwaliteitskaders aanwezig zijn. Wat mij betreft zijn die landelijke kwaliteitskaders normen die gebenchmarkt kunnen worden. Een meetlat gecontroleerd door een landelijke, overkoepelende inspectie.

Maken we die pas op de plaats nu niet dan slaan we een gevaarlijke weg in waar in de eerste plaats de kinderen weer de dupe van worden.

Dames en heren concluderend: Ik wil af van de protocollaire veiligheid van kinderen: Ik wil af van een jeugdzorginspectie die veiligheidsbeleid slechts op grote lijnen monitort . Ik wil een jeugdzorgsector die bestuurd wordt als een eenheid en niet een som is van losse onderdelen die hun eigen koers varen, maar een sector met een daadwerkelijk commitment aan het nieuwe kwaliteitskader. Ik hoop op een overheid die regie neemt en niet op afstand bestuurt of stimuleert, of verantwoordelijk uitbesteedt aan veld en gemeenten maar daadwerkelijk borg staat voor de veiligheid en bescherming van kinderen; daar hebben we ons toe wettelijk verplicht.

Ik vraag van ons in naam van onze kinderen niet langer om woorden maar om daden!

Ik dank u voor uw aandacht.